

Posudek diplomové práce:

Milan HEJDA, *Pozemkové knihy Kardašovy Řečice 17. století.*

Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2022, 290 stran.

Svůj zájem o dějiny Kardašovy Řečice projevil Bc. Milan Hejda již ve své bakalářské práci, v níž detailně zkoumal měšťanské testamenty z tohoto poddanského města z období 17. a 18. století a připravil i jejich edici. Na tuto svou absolventskou práci navázal i prací magisterskou, která je věnována dalšímu velmi významnému prameni s bohatou výpovědní hodnotou, a to pozemkovým knihám, dochovaným pro nejstarší dobu ve dvou souběžně vedených exemplářích pro dvě části města. Vzhledem k tomu, že pozemkové knihy jsou bezpochyby cenným pramenem, který je ovšem většinou využíván kvůli konkrétním záznamům, ale málokdy bývá podroben detailnímu zkoumání, lze tuto volbu jen uvítat.

Svou práci pojal M. Hejda velmi široce a kromě důkladné analýzy obou knih se rozhodl i pro jejich edici, která tvoří nejrozsáhlejší část práce. Samotný text je rozdělen do celkem šesti kapitol, doplněných Závěrem, který zřejmě jen nedopatřením nebyl též očíslován, na rozdíl od stručného Úvodu (s. 7), v němž autor vysvětlil motivace a cíle své práce. Určité uvedení do tématu ovšem představuje i následující kapitola (s. 8–20), zaměřená na město Kardašova Řečice a historický výzkum, tj. dosavadní zpracování a prameny a následně dějiny jak města, tak panství. Velmi detailně je pojata třetí kapitola, nazvaná „Pozemkové knihy pohledem historiografie“ (s. 21–28), v níž M. Hejda podal přehled dosavadních zpracování pozemkových knih, a to v chronologickém sledu a s ohledem na nejrůznější témata, počínaje terminologií nebo soupisy pozemkových knih přes historickou demografii, dějiny práva, historickou onomastiku či toponomastiku až po některé speciální otázky (krčmy, výroba skla, židovská komunita); tato kapitola je tak přínosná z obecného hlediska.

Čtvrtou kapitolou (s. 29–33), která obsahuje charakteristiku pozemkových knih Kardašovy Řečice (slovo knih nedopatřením vypadlo z názvu kapitoly, v Obsahu se však nachází), začíná vlastní pojednání o zkoumaných knihách. Autor věnoval důkladnou pozornost zejména jejich vnějšímu popisu, vyzdvihnout bych chtěla zvláště úspěšné pátrání týkající se filigránů (s. 29–31), doplněné komparací s dalšími pozemkovými knihami. Opomenut ale nezůstal ani vnitřní popis, pojatý ovšem v těchto pasážích stručně, protože skutečně detailní rozbor obou pozemkových knih Kardašovy Řečice přináší M. Hejda v rozsáhlé páté kapitole (s. 34–80), která představuje nejprínosnější část textu jeho práce a je rozdělena do celkem třinácti (!) podkapitol. Autor v nich postupně seznamuje nejen s počtem gruntů a chronologií zápisů, ale sleduje velmi detailně záznamy i po jednotlivých desetiletích (s. 39–41), zaslужně také podchytil termíny označující jednotlivé stavby či příp. pozemky. Zatímco posloupnosti hospodářů v jednotlivých gruntech (s. 44–48), sestavené na základě záznamů, jsou cenné především pro dějiny samotné Kardašovy Řečice, pasáže zabývající se různými sociálními skupinami (s. 48–50) a osudy gruntů za třicetileté války (s. 50–54) stejně jako migraci obyvatel (s. 54–55) mají obecnější význam. Zvláštní ocenění si zaslouží rovněž rozsáhlá podkapitola týkající se vývoje jmen a příjmení v Kardašově Řečici a okolí (s. 56–65), jistě zajímavá i pro filologii a dodávající práci výrazný mezioborový přesah. V osmé podkapitole (s. 65–69) se autor zaměřil na využití hlavního účelu pozemkových knih, tj. záznamů o koupi gruntů, jejich splácení, včetně jejich termínů i rychlosti, kromě toho využil i dalšího potenciálu zkoumaného

pramene a sledoval rovněž postavení žen podle záznamů v něm (s. 69–73) a navíc i „zápisy svatební a mortalitní povahy“ (s. 73–75). V dalších dvou podkapitolách navázal na svou bakalářskou práci, věnovanou testamentům, a zaměřil se jednak na ty testátory, kteří figuruji ve zkoumaných pozemkových knihách (s. 75–77), jednak na odkazy k záduší, které lze v pozemkových knihách rovněž najít (s. 77–78). Poslední kapitola se pak soustřeďuje na rekonstrukci zápisu do pozemkových knih na příkladu Kardašovy Řečice (s. 78–80). Stručné shrnutí výsledků práce, a především cenné naznačení možností dalšího výzkumu obsahuje Závěr (s. 81–82).

Jak již však bylo zmíněno, M. Hejda se nespokojil pouze s detailním zpracováním obou kardašovořečických pozemkových knih, ale připojil i jejich rozsáhlou edici (s. 84–261!), přičemž nezvolil nějakou formu úsporného zpřístupnění (např. tabelárního), ale rozhodl se pro náročnější zpřístupnění in extenso. Neopomněl přitom doplnit ediční poznámku objasňující provedené zásahy (s. 83). Edici pokládám za velmi zdařilou, zvláště vzhledem k rozsahu a paleografické náročnosti předlohy (úměrně čemuž narůstá možnost nebezpečí vzniku různých chyb či výskytu nepřečtených pasáží, jak to zná každý, kdo se vytváření edic věnuje). Nechybí ani poznámkový aparát, obsahující kromě vysvětlivek textového rázu také určení uváděných lokalit nebo převod chronologických dat.

V diplomové práci M. Hejdy nechybí obligátní náležitosti v podobě dosti rozsáhlého seznamu pramenů, literatury a internetových zdrojů (s. 263–273) a seznamu zkratk (s. 262), autor nezapomněl ani na seznam příloh (s. 274–275), které tvoří jednak tabulky v textu (zde by bylo vhodné doplnit odkaz na stranu), jednak celkem 26 obrazových příloh s reprodukcemi pramenů.

M. Hejda přistupoval od počátku ke své diplomové práci velmi zodpovědně a s řadou námětů a podnětů a diskuse nad přípravou práce a její výslednou podobou byla mimořádně intenzivní, přitom však byl autor přístupný vznášeným připomínkám, což bych ráda vyzdvihla a ocenila. Výsledná práce představuje cenný a v mnoha ohledech zajímavý a podnětný příspěvek nejen k dějinám Kardašovy Řečice, ale i k problematice studia pozemkových knih a případně i k dalším otázkám, a to i z mezioborového hlediska. Diplomová práce Bc. Milana Hejdy tak rozhodně splňuje požadavky kladené na tento typ prací, a proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **výborně**.

V Basileji dne 25. srpna 2022

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.